

Natuurwaardenonderzoek bestemmingsplan 'Elzenhagen'

Gemeente Amsterdam
Dienst Ruimtelijke Ordening

Beleidsteam Stad
Anneke Blokker

December 2012

Inhoud

1. Samenvatting en conclusies	3
2. Inleiding.....	4
3. Kaders.....	6
4. Inventarisatie.....	10
5. Consequenties Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet	12

1. Samenvatting en conclusies

Voor plangebied Elzenhagen wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Het bestemmingsplan voorziet voornamelijk in het behoud van de bestaande situatie. Alleen de Elzenhagensingel wordt doorgetrokken. Hiervoor is in 2011 een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd.

Voor het gehele bestemmingsplangebied is een natuurwaardenonderzoek opgesteld om de status van het gebied te inventariseren en om vast te stellen welke beschermde plant- en diersoorten voorkomen en welke soorten kunnen worden verwacht. In dit onderzoek is dus nagegaan of vanuit de Flora- en faunawet consequenties zijn voor het bestemmingsplan en met welke soorten er rekening moet worden gehouden bij toekomstige ruimtelijke ingrepen.

Hierbij is bijvoorbeeld gekeken naar potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen. Een deel van het bestemmingsplangebied betreft een geschikte biotoop voor vleermuizen. Zo is bijvoorbeeld het groen, waaronder de oudere bomen waar holtes in aanwezig zijn en een deel van de bebouwing een geschikte biotoop voor verschillende soorten vleermuizen. Om daadwerkelijk vast te kunnen stellen of vleermuizen op de daarvoor geschikt geachte locaties in het plangebied voorkomen moet bij een geplande ruimtelijke ontwikkeling (sloop, kap en/of renovatiewerkzaamheden) een vleermuisonderzoek worden uitgevoerd conform het *Vleermuisprotocol van 2012. In dit rapport wordt aangegeven voor welk deel van het plangebied dit van toepassing is.

Tevens is gekeken naar verblijfplaatsen van vogels waarvan het nest het gehele jaar rond is beschermd en de groeilocaties van beschermde plantensoorten. In het bestemmingsplangebied zijn geen nesten waargenomen van vogels waarvan het nest het gehele jaar rond is beschermd. Het kan zijn dat deze hier in de toekomst wel gaan nesten, daarom dient dit bij een geplande ruimtelijke ontwikkeling in de toekomst nader te worden onderzocht. Op enkele locaties zijn nesten waargenomen van broedvogels waarvan het nest alleen tijdens de broedperiode is beschermd, zoals van de ekster. Beschermde planten zijn niet waargenomen.

Verder bevindt het plangebied zich niet in de nabije omgeving van een Natura-2000 gebied. Wel ligt de Buikslotermeerdijk in de Hoofdgroenstructuur.

Indien in de toekomst een ruimtelijke ingreep wordt toegepast binnen dit bestemmingsplangebied, dan kan men met behulp van dit document nagaan welke consequenties dat heeft met betrekking tot de Flora- en faunawet. In het kader van het bestemmingsplan is een ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet niet nodig.

* Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2012. Vleermuisprotocol 2012, 24 februari 2012

2. Inleiding

Het project

Voor het plangebied Elzenhagen wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. Het bestemmingsplan voorziet voornamelijk in het behoud van de bestaande situatie. In dit natuurwaardenonderzoek is onderzocht welke consequenties de Natuurbeschermingswet en de Flora- en faunawet hebben voor dit bestemmingsplan indien in de toekomst ruimtelijke ontwikkelingen mochten plaatsvinden.

Werkwijze

Deze toets behandelt eerst de wettelijke en beleidskaders. Daarna volgt een beschrijving van het plangebied en de soorten die er voorkomen dan wel verwacht kunnen worden. Op 13 november 2012 is het bestemmingsplangebied bezocht.

Eerder onderzoek en bestaande gegevens

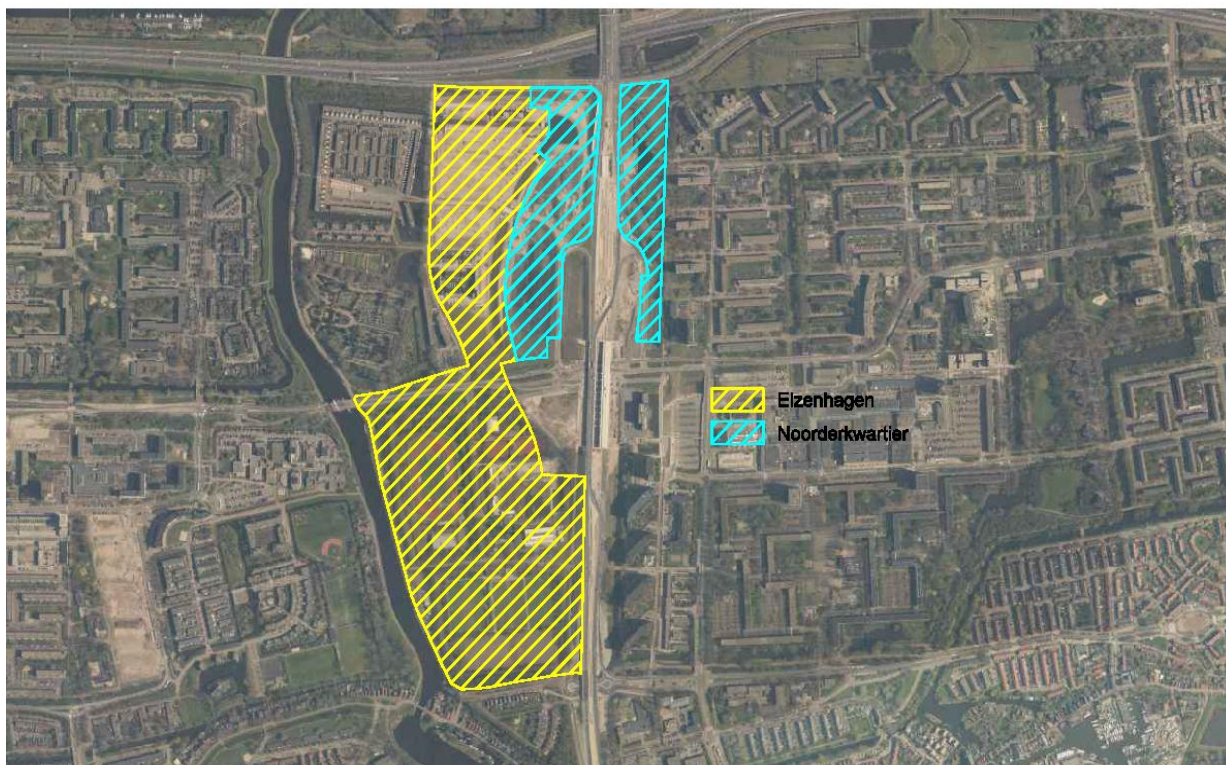
Gegevens over het voorkomen van soorten worden sinds 1990 bijgehouden in de 'Ecologische Atlas Amsterdam'. De grotere groengebieden zijn regelmatig geïnventariseerd, ook in de directe omgeving van de Gemeente Amsterdam. De soortgroepen waarvan de gegevens zijn bijgehouden zijn zoogdieren, broedvogels, reptielen, amfibieën, vissen, kreeftachtigen, dagvlinders, sprinkhanen, krekels en libellen. Bij een gemeente breed onderzoek naar mussenkolonies in 2004 en 2005 zijn in het betreffende bestemmingsplangebied geen mussenkolonies waargenomen. Tijdens het veldbezoek op 13 november zijn geen nieuwe kolonies gevonden.

Recente presentaties van inventarisaties van beschermde soorten zijn te vinden op <http://www.flora-fauna.amsterdam.nl>.

Het bestemmingsplangebied

Het bestemmingsplangebied ligt in stadsdeel Noord in de gemeente Amsterdam en wordt grofweg begrensd door de A10, de GJ Scheurleerweg, de Nieuwe Leeuwarderweg, de Nieuwe Purmerweg en de Buikslotermeerdijk.

Zie de onderstaande afbeelding voor het onderzochte bestemmingsplangebied. Dit betreft het met geel gearceerde gebied.

Het met geel gearceerde gebied is onderzocht

Het merendeel van het bestemmingsplangebied bestaat uit sportvelden en tussenliggend groen. Een klein deel van de sportvelden is bebouwd en betreft voornamelijk voorzieningen voor de sport. Het noordelijk deel bestaat hoofdzakelijk nieuwbouw.

3. Kaders

3.1 Wettelijk kader algemeen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op mogelijke toepasbaarheid van het vigerende natuurbeleid in bestemmingsplangebied Elzenhagen. Het gaat dan vooral over de toepassing van de twee richtlijnen van het Europese natuurbeleid; de Habitat- en de Vogelrichtlijn en relevante relaties met de Flora- en faunawet, welke in 2002 van kracht is geworden. Het bestemmingsplangebied wordt niet gerekend tot de door het rijk aangewezen Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Toetsing aan het natuurbeleid vindt in dit rapport derhalve plaats aan de hand van de in de Flora- en faunawet opgenomen planten- en diersoorten en alle rode lijst soorten.

Gebiedsbescherming - Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000)

Het bestemmingsplangebied maakt geen deel uit van de Europese ecologische hoofdstructuur (Natura 2000).

In de nabijheid van het plangebied liggen geen Vogelrichtlijngebieden of Speciale Beschermingszones zoals bedoeld in de Europese Vogelrichtlijn (nu geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998) en Habitatrichtlijngebieden. Negatieve effecten op deze gebieden zijn dan ook niet te verwachten.

Soortbescherming - Flora- en faunawet

Artikel 2 behandelt de algemene, voor iedereen geldende zorgplicht, voor alle in het wild levende dieren, inclusief hun leefomgeving en voor alle planten en hun groeiplaats. Lid 2 stelt dat handelingen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat men de nadelige gevolgen voor de natuur kan weten of vermoeden, voorkomen moeten worden. Voor zover die gevolgen niet voorkomen kunnen worden moeten de effecten van die handelingen worden beperkt of ongedaan gemaakt.

Artikelen 8 tot en met 13 zijn verbodsbepalingen waarin de mogelijk nadelige handelingen worden genoemd. Het betreft zowel evident nadelige handelingen, zoals vernielen van nesten, als indirect nadelige handelingen, zoals aantasting van de leefomstandigheden, verstoring of verontrusting.

Par. 1	<i>Bepalingen betreffende planten op hun groeiplaats</i>
art. 8	Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse soort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
Par. 2	<i>Bepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving</i>
art. 9	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
art. 10	Het is verboden dieren behorende tot een beschermde inheemse soort opzettelijk te verontrusten.
art. 11	Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren behorende tot een beschermde inheemse soort te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
art. 12	Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.
art. 13	Het is verboden planten of producten van planten, of dieren (...) behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort (...) te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren (...) of onder zich te hebben.

Artikel 75 gaat over de mogelijkheden van vrijstelling of ontheffing. Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt in het geval van soorten die zijn opgenomen op bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, ontheffing slechts verleend wanneer, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen.

Voor een ontheffingsaanvraag voor de soorten uit Tabel 3 en voor vogels is een uitgebreide toets nodig. Deze bevat de volgende drie criteria:

- er is geen andere bevredigende oplossing;
- er is een dwingende reden van groot openbaar belang;
- doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Als het gaat om een ontheffingsaanvraag in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling wordt ook getoetst op het criterium:

- de werkzaamheden moeten zodanig uitgevoerd worden dat sprake is van 'zorgvuldig handelen'.

Ontheffing kan voor een periode van vijf jaar worden aangevraagd. Aan de ontheffing kunnen voorwaarden worden verbonden die betrekking hebben op mitigerende maatregelen of compensatie.

De Flora- en faunawet onderscheidt drie beschermingsregimes en niet beschermde soorten. Voor vogels geldt een apart regime. Globaal is de betekenis als volgt:

Tabel 1	Algemene soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 2	Overige soorten	Een ontheffingsaanvraag is niet nodig bij bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen, mits er voor de uitgevoerde activiteiten een gedragscode is afgesproken met het Ministerie van LNV
Tabel 3	Soorten bijlage IV Habitatrichtlijn/Bijlage 1 AMvB	Als iemand activiteiten onderneemt die zijn te kwalificeren als ruimtelijke ontwikkeling geldt voor soorten in Tabel 3 geen vrijstelling. Ook niet op basis van een gedragscode.
	Vogels	De nesten van vogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd. Als de werkzaamheden echter buiten het broedseizoen plaatsvinden is geen ontheffing nodig, voor soorten met 'vaste rust- of verblijfplaatsen', zoals verschillende soorten roofvogels en uilen is het hele jaar een ontheffing nodig
	Niet beschermde soorten	Voor alle soorten geldt de zorgplicht

Bestendig beheer en onderhoud wil zeggen, dat de activiteiten bestaan uit de *voortzetting* van een praktijk die is gericht op behoud van de bestaande situatie.

3.2 Beleidskader

Ecologische Hoofdstructuur: Rijks- en Provinciaal beleid

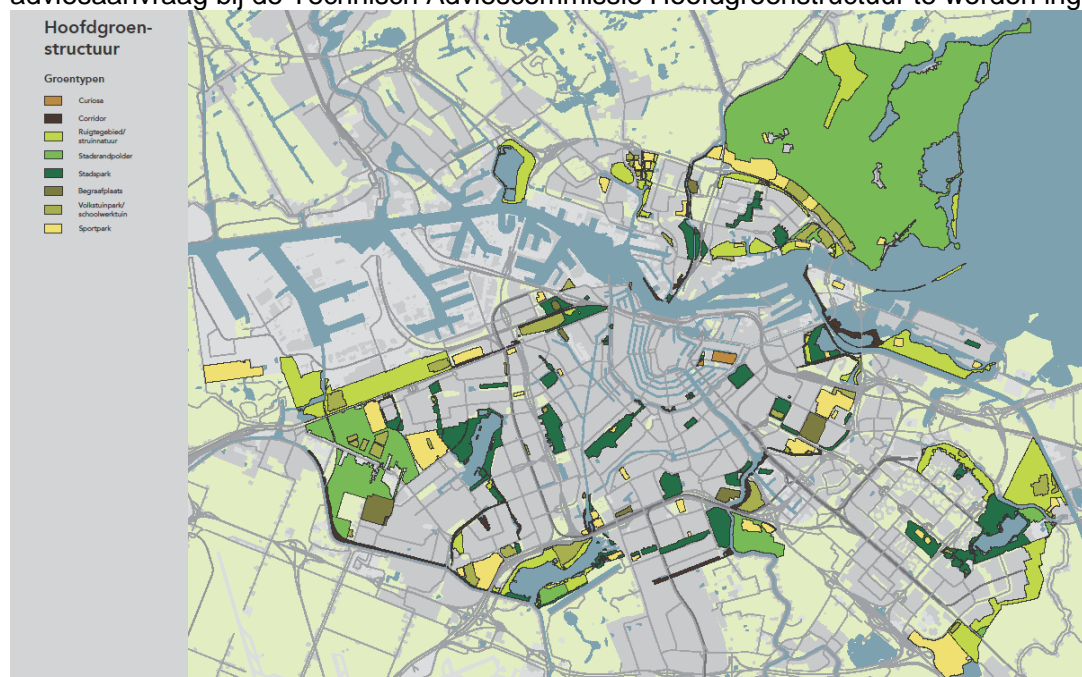
De (P)EHS is een belangrijk middel om de hoofddoelstelling van het natuurbeleid te bereiken: natuur en landschap behouden, versterken en ontwikkelen, als essentiële bijdrage aan een leefbaar Nederland en een duurzame samenleving. De EHS moet er onder meer toe bijdragen dat afspraken over het behoud en het herstel van biodiversiteit worden nagekomen. De Provincie heeft de EHS-opgave verder uitgewerkt. Bij kwantitatieve of kwalitatieve aantasting van de (P)EHS dient volgens in de Nota Ruimte vastgelegde regels gecompenseerd te worden. Het bestemmingsplangebied bevindt zich niet in de EHS.

Ecologische structuur Amsterdam

In de Structuurvisie Amsterdam is de ecologische structuur voor Amsterdam opgenomen. De Ringweg A10, die aan de noordzijde langs het plangebied loopt is in de Structuurvisie opgenomen als 'secundaire verbindingen'. De ecologische hoofdstructuur kan worden verstevigd door ook in de stad taluds van wegen en spoorbanen zo in te richten dat deze aantrekkelijk zijn voor kleine dieren. Daarnaast zorgt dit netwerk voor hogere natuurwaarden in de parken en woonwijken, omdat planten en dieren vanuit de grote groengebieden diep in de stad kunnen doordringen. Dit netwerk kan pas goed functioneren als de nodige knelpunten worden opgelost. Vaak zijn dat onderdoorgangen van grote infrastructuur waar de groene taluds ruw worden onderbroken. Binnen het plangebied zijn dergelijke barrières niet aanwezig.

Hoofdgroenstructuur: gemeentelijk beleid

In de structuurvisie van de gemeente Amsterdam wordt een aantal groengebieden planologisch beschermd. Functiewijzigingen zijn mogelijk en moeten aan een toetsingscommissie worden voorgelegd. De Buikslotermeerdijk bevindt zich in de Hoofdgroenstructuur. Bij een ruimtelijk initiatief dient een adviesaanvraag bij de Technisch Adviescommissie Hoofdgroenstructuur te worden ingediend.

Overzichtskartaal Hoofdgroenstructuur (Structuurvisie Amsterdam)

Soorten van de Rode Lijsten

Eens per tien jaar worden er door het rijk Rode Lijsten opgesteld (een vorm van beleid). Hierop komen soorten die om verschillende redenen sterk achteruitgaan. Voor het Ministerie van LNV zijn de rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie stimuleert dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode Lijst soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Er zijn geen soorten van de Rode Lijst waargenomen in het bestemmingsplangebied.

Gedragscode Amsterdam

Begin 2010 is de 'Amsterdamse gedragscode' goedgekeurd door het ministerie van LNV. De gedragscode is geldig vanaf 18 december 2009 tot en met 18 december 2014. In de gedragscode zijn voorzorgsmaatregelen beschreven die erop gericht zijn de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten die binnen haar gemeentegrenzen voorkomen, bij het uitvoeren van werkzaamheden te handhaven dan wel te versterken. De gedragscode kan worden toegepast bij bestendig beheer en onderhoud. Voor soorten uit Tabel 2 en deels Tabel 3 is bij naleving van de gedragscode geen ontheffing van de Flora- en faunawet nodig.

Bestemmingsplan Elzenhagen conflicteert niet met het bovenstaande beleid.

4. Inventarisatie

Voor het natuurwaardenonderzoek is gebruik gemaakt van actuele flora- en faunagegevens uit de Ecologische Atlas van Amsterdam en kennis van de locatie. Een veldverkenning heeft plaatsgevonden op 13 november 2012.

Met de volgende aangetroffen en *te verwachten* door de Flora- en faunawet beschermde dier- en plantensoorten dient in het plangebied rekening te worden gehouden:

	Soorten	Ontheffing nodig	Zorgplicht
Zoogdieren	Bosmuis, huispitsmuis, egel, konijn en vleermuis*°.	*Uitsluitend indien uit nader onderzoek in het kader van mogelijke toekomstige ontwikkeling blijkt dat verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn.	Voor alle soorten
Broedvogels	Huismuis*, buizerd*, sperwer*, boomvalk*, heggenmus, merel, zanglijster, ekster, zwarte kraai, houtduif, koolmees, pimpelmees, staartmees en grote bonte specht.	*Uitsluitend indien uit nader onderzoek in het kader van mogelijke toekomstige ontwikkeling blijkt dat nesten van deze soorten aanwezig zijn.	Idem
Dagvlinders	In het bestemmingsplangebied zijn de gewone stadsoorten als klein koolwitje, groot koolwitje, klein geaderd witje, atalanta, kleine vos en citroenvlinder te verwachten.	Nee.	Idem
Vissen en amfibieën	Bittervoorn*, kleine modderkruiper*, bruine kikker, groene kikker(complex), gewone pad en kleine watersalamander.	*Uitsluitend indien uit nader onderzoek in het kader van mogelijke toekomstige ontwikkeling blijkt dat deze soorten in de waterpartijen aanwezig zijn. De gedragscode van Amsterdam kan worden toegepast bij aanwezigheid van de kleine modderkruiper.	Idem
Planten	Beschermde plantensoorten zijn niet waargenomen in het plangebied maar kunnen in de toekomst wel voorkomen.	Nee	Idem

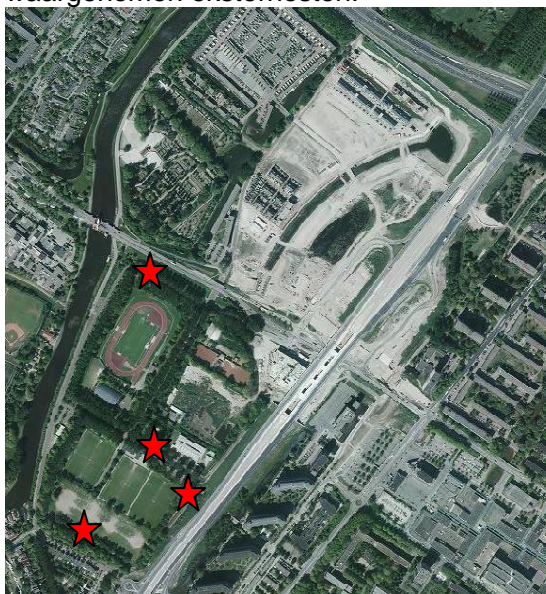
*°Een deel van het bestemmingsplangebied betreft een geschikte biotoop voor verschillende soorten vleermuizen zoals de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de laatvlieger en de watervleermuis. Een deel van de bebouwing en de bomen betreft namelijk een geschikt biotoop voor zomer, paar, kraam en winterverblijven.

Het groen, de bebouwing en de watergangen in het bestemmingsplangebied betreffen een geschikte verblijfplaats voor meerdere soorten vleermuizen. Om daadwerkelijk vast te kunnen stellen of vleermuizen gebruik maken van een object dat in de toekomst mogelijk wordt gesloopt, gerenoveerd of gekapt, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd, voorafgaand aan geplande werkzaamheden. Dit geldt ook voor het verwijderen van groenstroken.

Vleermuizen worden geïnventariseerd met behulp van een zogenaamde batdetector. De Dienst Ruimtelijke Ordening (DRO) werkt standaard met de Petterson D240x. Met deze batdetector kunnen de ultrasonische geluiden die vleermuizen in vlucht gebruiken om te jagen en zich te oriënteren hoorbaar gemaakt worden voor het menselijk oor. Aan de hand van de klank en de frequentie kan men bepalen welke soort vleermuis het betreft en welk gedrag deze vertoont.

Te verwachten en aangetroffen vogelsoorten

In deze periode van het jaar is het niet voor alle vogelsoorten vast te stellen welke voorkomen in het bestemmingsplangebied. Huismussen komen mogelijk voor in het bestemmingsplangebied. Met name het noordelijk deel van het bestemmingsplangebied vormt een geschikte broedlocatie (zie de bovenstaande afbeelding rechts). Ook algemene soorten zoals de merel, winterkoning, koolmees, pimpelmees, heggenmus, ekster en kraai zijn tevens verwachten in het bestemmingsplangebied en op sommige locaties daadwerkelijk waargenomen. Zie de op de onderstaande kaart de locaties van waargenomen eksternesten.

Locaties van waargenomen eksternesten

5. Consequenties Natuurbeschermingswet en Flora- en faunawet

5.1 Gebiedsbescherming

Het plan bevindt zich buiten de Speciale Beschermingszones. Het Markermeer/IJmeer is het dichtstbijzijnde gebied met deze status en bevindt zich op +/- 15 km afstand.

Externe werking van het plan op dit Natura2000 is niet aannemelijk. Omdat het plangebied niet in de beschermde gebieden is gesitueerd, heeft de Natuurbeschermingswet verder geen consequenties voor het bestemmingsplan.

5.2 Soortbescherming

Zoogdieren

De te verwachten zoogdieren, waaronder de vleermuizen, zijn door de Flora- en faunawet beschermde soorten. De vleermuis is een Europees beschermde soort (tabel 3), wat inhoudt dat ruimtelijke ontwikkelingen geen negatieve effecten mogen hebben op de mogelijk aanwezige vleermuispopulaties in het plangebied. Voorafgaand aan een ruimtelijke ingreep dient dan ook een onderzoek naar de aanwezigheid hiervan te worden uitgevoerd.

Voor de grondgebonden zoogdieren: mol, konijn, egel, veld- en bosmuis geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Hierbij is echter wel de zorgplicht van toepassing. Het is wenselijk dat bij de grond, kap- en snoeiwerkzaamheden rekening wordt gehouden met de werkrichting;

- Werk bij voorkeur in één richting, zo wordt een vluchtmogelijkheid geboden aan de grondgebonden zoogdieren. Het kap- en snoeimateriaal kan worden opgehoopt aan de grens van het werkterrein, hierin vinden de zoogdieren een veilig onderkomen.

De Gedragscode van Amsterdam kan hierbij worden toegepast.

Broedvogels

Voor de voorkomende broedvogels in het bestemmingsplangebied geldt dat de nesten gedurende de broedtijd (maart-september) zijn beschermd maar daarbuiten niet. Ontheffing voor broedende vogels wordt niet verleend, omdat het in de regel goed mogelijk is om verontrusting in het broedseizoen te voorkomen. Let hierbij op dat de 'broedperiode' slechts een indicatie betreft.

Het is bijvoorbeeld mogelijk dat eksters in oktober broeden. Een controle, voorafgaand aan uit te voeren werkzaamheden is daarom noodzakelijk.

Vissen en amfibieën

Niet onderzocht. Voorafgaand aan geplande werkzaamheden, zoals dempen van waterpartijen, is onderzoek noodzakelijk.

Zorgplicht

Voor alle soorten, ook niet-beschermde, geldt de zorgplicht (zie hiervoor H.3). Dat betekent dat door zorgvuldig te werken zoveel mogelijk schade aan diersoorten moet worden voorkomen. Hiervoor kan de Gedragscode van Amsterdam worden toegepast.